

„A haza is csak úgy látta őt már, mint egy szobornak ködalakját a láthatáron, ki néha megszólal. És látni fogja még ezután is, hamvát akármely kő alá temessék, az a monumentális ködalak ott marad a láthatáron. A nemzet nem adhatott neki életében semmit. Egy elmúlt álmot visszaálmódni lehetetlen. S őneki kevesebb nem kellett. Egy más csillag lakója volt már, aki nem a mi érzéseinkkel érez. Most már nincs előtte se múlt, se jövő, tud mindent; látja tükörből a mi világunkat. Appellálhatunk az elhunyt nagy szelleméhez. Kérhetjük, hogy szállja meg az engesztelődés ihletével, fájdalmasan szeretett hazája fiainak lelkületét. Mi emberek vagyunk mind, kicsinyek és nagyok: földi indulatokkal háborgó a vérünk, szenvedélyeink ösztöne téveszti meg akaratunkat; de ő már a menny lakója, ki nem vitt el innen magával egyebet, mint azt a végtelen honszerelmet, mely az idvezülteket visszaköti a földhöz. Emeljen fel bennünket magához ennél az erőnél fogva. A magyar nemzet okos és nagy. Mutassa meg a magyar nemzet ez alkalommal, mily nagy tud lenni, ha senki nem emeli; milyen okos tud lenni, ha senki nem tanácsolja; milyen helyes úton tud járni, ha senki nem vezeti; saját érző szívére, saját helyes eszére kívülről. Gondolja meg a magyar nemzet, hogy a kerek világon csak egy bizonyos jó barátja van: saját maga; s csak egy félelmes ellensége: saját maga; válasszon benne! Valamennyi gyászlobogón elöl, melyet a nagy halott ravatala előtt fog vinni a gyászolók tábora, egy fehér zászlót lobogtasson a nemzet; az engesztelődés fehér zászlóját; az alkotmány oszlopai iránti hódolat szeplőtlen fehér zászlóját. In hoc signo vinces - Ebben a jelben győzni fogsz. Áldott legyen a föld, mely e nagy szellem hamvait betakarja, s áldottak lesznek e hamvak!”

Tisztelt Duray-tisztelők!

Az idézett sorok akár Miklósról is szólhatnának, csak hogy már nem maiak. 130 és 1 éve hangzottak el. És mivel Jókai emlékére van a Felvidéken és szerte a Kárpát-hazában, a Jókai-emlékére pedig illik Jókai Mórt idézni, ezért az írófejedelemtől kölcsönöztem a nyitó gondolatokat.

1894. április 1-jén mondta őket Pesten Kossuth Lajos koporsója mellett. Krúdy szerint megerősített hangon kezdte, de csak könnybe borulva tudta folytatni a 45 perces búcsúbeszédet, melynek végén a Kossuth-fiúk karolták át, csókolták homlokukon, majd vezették ki az összeomló Jókait.

Tisztelt Hölgyek és Urak!

A magyar regényírás legnagyobb alakja összeroskadott a magyar szabadságharc legnagyobb alakjának ravatalánál. Nem csupán az idős kor, a megromlott egészségi állapot vagy a hosszú beszéd okozta ezt. Nem, Jókai, akárcsak Kossuth híres szónoklatában a nemzet a nagysága előtt borult le. Az előtt a nemzet előtt, melynek szabadságküzdelmét csaknem 100 évig Kossuth személyesítette meg.

2025-öt írunk, és ma mi vagyunk a felvidéki mesemondók a felvidéki szabadságharc legnagyobb alakja mellett. Ma nekünk kéne leborulnunk a felvidéki magyar közösség évszázados jogküzdelmé előtt, mely legtüzetesebben Duray Miklós életében és munkásságában öltött testet. A ledolgozott órák és teleírt oldalak tízezreiben, a megtartott beszédek és gyűlések ezreiben, a bejárt városok és falvak százaiban, az alapított

intézmények és felkarolt embersorsok tucatjaiban, a szabadságvesztés és a fogda értünk vállalt magányának hónapjaiban.

A temetési beszédemben elmondtam a méltatásom. Megvallottam, ki volt és mit jelentett számomra a közéleti nagyapám. Azt fokozni nem tudom, nem is szeretném, azt már csak elrontani lehet. Szűcs Dani, a felvidek.ma akkori vezető szerkesztője figyelmeztetett, mikor elküldtem neki a szöveget: Laci, ebből már ne vegyél el, és ehhez már ne tegyél hozzá semmit. Így lesz!

Azóta eltelt két év, és én a napokban elvesztettem a vér szerinti nagyapámat is. Ez az élet körforgása és az unokák sorsa: tanuljanak, teremtsenek és törlesszenek. Ha nagyapáinkra és Miklósrá gondolok, tisztelt hölgyeim és uraim, van mit teremtenünk és van mit törleszteniünk.

Bár először áll vállaltan együttéléses fészekben felnövő fióka a regiment élén, ami odafent a mennyei Losoncon biztosan elégtételként szolgál sok mindenért, de ez önmagában még semmit jelent.

Őszinte szembenézés nélkül nincs közösségi jövőkép, ezért önkritikus emberként elsődlegesen magamnak, ugyanakkor az egyetlen felvidéki magyar párt elnökeként talán nyugodtan mondhatom, hogy magunknak tükröt tartó kérdések következnek. Tartsunk alapos önvizsgálatot, legyen rögtön tizenkettő!

1, Van-e bennünk annyi áhítat Miklós iránt, mint Jókaiban Kossuth előtt? Megremeg-e lábunk a Duray név hallatán, tudatosítjuk-e az életmű jelentőségét és a közösségünkért hozott áldozatát?

2, Végigkísértük-e utolsó útján, mint magyarok százezrei Kossuthot, megállunk-e egy ima erejéig a losonci temetőben félúton Pozsonytól Kassáig?

3, Részeseivé akartunk-e válni hagyatéka gondozásának azzal, hogy adakoztunk, mint magyarok tízezrei a Kossuth mauzóleumra, vagy a névtelenség mögé bújva elvártuk, hogy ezt megoldja a család, a magyar kormány vagy az általa támogatott szervezetek?

4, Emlegetjük-e nevét az iskolákban a diákoknak, otthon a gyermekeinknek, a fesztiválokon a fiataloknak, vagy megpróbáltatásokkal teli élete csak afféle kellemetlen teher, amiről szűk körben beszélünk, de nagyközönség előtt nem nyitjuk meg?

5, Érezzük-e saját felelősségünket a közbeszéd színvonalának és a közösségi kohézió alakításában, vagy a személytelen digitális világban csak sebek okozására ragadunk billentyűzetet?

6, Képesek vagyunk-e teljes mértékben azonosulni Miklós politikai akaratával, mely szerint egyetlen pártnak kell képviselnie a felvidéki magyarságot, és politikájában tükröznie kell az értékörző konzervatív, a jogvédő klasszikus liberális és a társadalmi kérdésekre érzékeny szociális eszmét? Elfogadjuk-e ezek sokrétűségét és egymásra utaltságát, vagy már lemondtunk róla, és a magyar béke és gyarapodás helyett szüntelen azt keressük, ami elválaszt?

7, Van-e bennünk államférfiúi véna, hogy amikor a helyzet azt kívánja előre, amikor az ellenkezőjét, akkor hátra lépünk, és hajlandók vagyunk-e a nagy képen keresztül tekinteni a közösségre, vagy csak saját hivatalunk ablakából, egyéni ambícióinkba és sérelmeinkbe feledkezve nézünk a világra?

8, Átlátunk-e a szolgálatok ördögi tervein, amelyek megkeserítették Miklós egész életét, és bizony most is azon ügködnek, hogy szembefordítsanak bennünket egymással, vagy hagyjuk magunkat befolyásolni az idegen zsoldban álló politikusok, szerkesztők és más zavarkeltők által?

9, Reálisan nézzük-e a jelent és jövőt a meredeken zuhanó születésszámokkal, a vidék kiürülésével, az óvodai és iskolai diáklétszámok fenntarthatatlanságával, vagy a mindenkit sújtó közállapotokból csak annyit szűrünk le, hogy az otthon kényelméből még bele is rúgjunk egyet azokba, akik tenni is próbálnak ellenük?

10, Van-e elég önbecsülésünk és bátorságunk, erkölcsi tökének és autonóm gondolkodásunk, hogy elvhű és önálló felvidéki politizálást folytassunk, vagy hagyjuk magunkat belesodorni ideológiai lövészárkokba, esetleg alárendelődünk kormányok aktuális barátkozásának vagy ellenségeskedésének?

11, Tisztában vagyunk-e azzal, hogy nemzetiségi iskolahálózatunk sajátosságainak törvénybe foglalása, nyelvünk hivatalossá tétele, önkormányzataink finanszírozásának kiegyensúlyozása, gazdáink és borászaik támogatása, párkányi és komáromi elkerülőutak vagy a rimaszombati kórház megépítése, természeti és épített örökségünk megvédése, na meg a családi otthonteremtés a vidéken csak a mi programunk része, vagy inkább lefoglalnak a pótcselekvések és kizárólag azt nézzük, ki-kivel rokonszenvez Washingtonban és Brüsszelben, Moszkvában és Kijevben, Prágában és Budapesten?

12, Látjuk-e, hogy egyetlen magyar párt maradt talpon a hosszú évek egymást kioltó, egyesítő, majd egyesítve kioltó felvidéki harcai után? Egyetlen párt, rohamosan csökkenő, de még meglévő demográfiai és közösségi erő. Meg akarjuk-e érteni az ebből fakadó helyzetteremtés szükségességét? Most még mindig megtehetjük, mert a saját kezünkben a sorsunk. Néhány év múlva már nem lesz más, csak a kiszolgáltatottság.

Tisztelt Hölgyek és Urak!

Gyötrő kérdések, tudom. De ezt a tükröt Miklós tárja elénk, mi pedig kénytelen leszünk belenézni. És ha már belenéztünk, tegyük azt ugyanolyan éleslátással és lelkiismeretességgel, amilyenre Miklós tanított bennünket egész életében.

Jókaival kezdtem, Jókaival búcsúzom, aki azt mondta:

A szép szavak nem mindig igazak, s az igaz szavak nem mindig szépek!

Mi pedig kénytelenek leszünk megismételni, megjegyezni és magunkra vonatkoztatni sorait, kiegészítve a felvidéki jelzővel:

“A felvidéki magyar nemzetrész okos és nagy. Mutassa meg a felvidéki magyar nemzet közösség ez alkalommal, mily nagy tud lenni, ha senki nem emeli; milyen okos tud lenni, ha senki nem tanácsolja; milyen helyes úton tud járni, ha senki nem vezeti; saját érző szívéen, saját helyes eszén kívül.

Gondolja meg a felvidéki magyarság, hogy a kerek világon csak egy bizonyos jó barátja van: saját maga; s csak egy félelmes ellensége: saját maga; válasszon benne!”

Kedves felvidéki magyar sorstársak!

Egy írófejedelemmel nem illik vitatkozni, pláne nem egy bicentenáriumi évben. Fontoljuk hát meg szavait alaposan, mert ezzel állítjuk Miklósnak a legméltóbb emléket:

Csak egy barátunk van, saját magunk. És csak egy ellenségünk, saját magunk.

Tessék választani!

Tisztelet Duray Miklós emlékének!